

Peter Musevski, igralec

Ne ravno mali, srednje velik človek

Vesna Milek, foto Jure Eržen

Peter Musevski je eden tistih redkih igralcev pri nas, ki mu lahko rečemo »filmski«. Čeprav je za svoje gledališke vloge dobil številna priznanja, je filmskih nagrad, domačih in mednarodnih, za njegove like neprimerno več. V film se je zbudil kot Lojze v Bitenčevem kratkem filmu *Lojze se je zbudil tako kot ponavadi*, nadaljeval kot zapiti pek v Dorinovem *Triptihu*, policist v Slakovem *Ko zaprem oči*, mutec v Šterkovem *Ekspres, ekspres*, vmes snemal *Vrtičkarje* in *Tv dober dan*, dokler ni kot zdravljene alkoholik Ivan v *Kruhu in mleku* prepričal kritikov beneške Mostre in Cvitkoviču pomagal dobiti leva prihodnosti. Potem so prišli *Rezervni deli*, kjer je bil bivši spidvejist, prevoznik beguncev čez mejo Ludvik Zajc, mali bruseljski uradnik v Šterkovem *Uglaševanju*, sociopat Fredi v *Predmestju*, pa strojnik, ki ostane brez službe v Kozoletovem *Delo osvobaja*. Zdaj v novem filmu Damjana Kozoleta *Slovenka* igra očeta Eda, električarja iz Krškega, ki sanja o tem, da bi s svojimi, zdaj že rahlo zapitimi in trebušastimi kolegi spet oživili najstniški bend, medtem pa ne opazi, da njegova hči Aleksandra (Nina Ivanišin), študentka angleščine v Ljubljani, pod šifro »Slovenka« ponuja svoje spolne storitve za denar.

Ni skrivnost, da ima (hm, tako kot njegovi filmski liki) rad take, malo socialistične bifeje. Bife kot mini gledališče, resničnostni šov, kot je enkrat rekel. In sva se srečala v šišenskem bifeju pri Stari cerkvi, nedaleč od njegovega stanovanja. Ko pridem, že sedi za mizo, vstane in razširi roke v objem. Kot bi prišla k njemu domov. Zumra, zakliče plavalasi razkošni natararici, daj, pridi sem, da ti predstavim ... Izvem, da je lastnica bara Zumra in da je njena sestra Zemina natararica: »Uh, ta prva je opasna žena, zna te sprovcirati, druga pa bi ti dušo dala, pa noge bi ti prala ...« Peter Musevski je tam videti tako pristen, naraven, lahkoten kot v svojih filmih. Pa čeprav, kot je večkrat rekel, je prav za »lahkotnost in naravnost na platno treba resno garati«.

Očitno ste postali specialist za »malega človeka«, ki dan začne s pivom, popoldneve in večere preživlja pred televizijo v trenirki in beli spodnji majici, izpod katere gleda pivski trebušček.

Takole bom rekel: nisem za nič specializiran, ker je vse to res. Imam pivski trebušček, samo bele spodnje majice več nimam. Naj jo nosi kakšen novi Marlon Brando. Od trenirke pa imam samo še spodnji del, ki je zaflekan od jupola.

Naj vprašam drugače: lahko naštejete nekaj slovenskih filmov zadnjih desetih let, v katerih niste nastopili?

(nasmeh) Ogromno jih je. Več kot tistih, v katerih sem nastopil.

In vendar morate priznati, da ni slovenskega igralca po osamosvojitvi, ki bi nastopil v toliko filmih, in to večinoma v glavni vlogi?

Veste kaj, tole mi gre že počasi na živce. Obstajajo tudi drugi igralci, ki so zelo prisotni v vsakem slovenskem filmu ...

Recimo Primož Petkovšek - Petko.

Recimo gospod Demeter Bitenc. Pa še jih je. A je s tem kaj narobe? Kaj naj vam rečem? Jaz se pojavljam pri par avtorjih.

Kozole, Šterk, Cvitkovič, Möderndorfer?

Pa tudi s temi mladimi avtorji zdaj kar veliko delam. Dva kratka filma z Goranom Vojnovičem, z Markom Šantičem. Sicer pa svojih celovečercerov tudi jaz ne morem prešteti na vse prste ... (nasmeh)

V bistvu imate v tej »obilni« filmski produkciji pravzaprav privilegij, da ste lahko ustvarili celo neki tip v slovenskem filmu – nekakšnega slovenskega Steva Buscemija.

Mah ... En tak slovenski Pajo sem, ja.

Ker so vašo »naravno« igro primerjali z igro Pavleta Vujisića?

Dobro, to je zdaj velik kompliment. Vujisić je maestro filmske igre. Ta lahkotnost, naravnost ... Ampak to ne pride kar samo od sebe. Za to je treba garati. O tem sva menda že govorila pred leti, ne? Gre za to, da najbrž tak, kakršen sem, pokrivam neke teme, ki so v tem prostoru aktualne tukaj in zdaj. Ne čutim nobene krivde zaradi tega.

V Slovenki ste Edo, oče študentke, ki se je spustila v prostitucijo. Kako ste si kot »filmski oče« psihološko razložili vzgib vaše hčerke?

Hm, pravzaprav bi bila Nina Ivanišin teoretično res lahko moja hčerka. Aleksandra je otrok ločene družine, ki gre iz Krškega študirat v Ljubljano. Njena socialna osnova je relativno šibka. In kaj se zgodi? Dekle, ki gre iz majhnega mesta v Ljubljano, si zaželi drugega standarda ... Glavna premisa te zgodbe je pravzaprav pohlep in iskanje sreče. V tem smislu se mi zdi ta film izjemno moderen, ker se to dogaja tukaj in zdaj, pa se delamo, da tega ne vidimo. Posebej zdaj, ko smo v obdobju krize, se mi zdi, da prav materialni status postaja največja vrednota. In Nina je genialno ujela to notranjo razklanost znotraj sebe. Odkar smo tako zagreblji v kapitalizem, je ta pohlep gotovo stalnica ... Vse gre na čim več, čim bolje, čim hitreje. Mislim, da je Damjan [Kozole] to histerijo časa odlično ujel na filmski trak.

Na koncu filma oče že sluti, kaj se dogaja z njegovo hčerko?

Ne samo da sluti, mislim, da celo ve. Saj tudi v partnerskem razmerju marsikaj slutiš, tudi veš, pa si tega nočeš priznati. To so le boleče stvari. Ampak ne bova zdaj razkrivala vsega ... Koliko staršev je, ki imajo otroka narkomana. A ga boš zaradi tega brcnil skozi vrata? Saj veste, kaj je to – ljubezen do otroka. Za otroka, kakršenkoli že je, bi dal vse, ne glede na to, kaj počne in kakšen je.

Ste se tudi pri branju tega scenarija zjokali kot pri Rezervnih delih?

Sem se, ampak v prvi verziji, ki je bila precej drugačna od te zgodbe. Tam je bila glavna igralka Ukrajinka, drugo ozadje, druge tranzicijske poti. Veste, kaj se mi zdi velika kakovost Kozoletovih filmov – da pri njem ni izključno negativcev in pozitivcev. Na platno ujame ljudi, če veste, kaj hočem reči. Če pogledamo *Rezervne dele*, ki govorijo o trgovini z ljudmi, tihotapljenju beguncev, je Damjan našel nekaj, da je like, ki so na prvo žogo negativci, predstavil kot ljudi, ki imajo svoje vzgibe, razloge. Tukaj pa je spet našel neko »bitch« negativko in zgodbo povedal skozi njeno opcijo.

Zakaj pravite negativka?

Seveda je negativka. Saj je prostitutka.

To je a priori negativno?

Seveda je. V današnjem pojmovanju morale to ni ravno pozitivna lastnost, se vam ne zdi?

Že, ampak v veliki večini filmskih zgodb o prostitutkah – od Dame s kamelijami pa recimo do brutalne Za vedno Lilja – so predstavljene ali kot junakinje ali kot žrtve.

Zanimivo, da so prostitutkam na platnu zmeraj dajali neko globoko vsebino. Gre pa za zelo preprosto stvar. To so punce, ki bi rade zaslužile, ker se jim pač zdi, da to ni tako težko. Vsekakor se jim to zdi lažje kot biti recimo natarica, kot naša Zumra, ki nas vse prenaša (*se z nasmeškom ozre proti natararici ob sosednji mizi*). Da ne bo pomote, govoriva izključno o tako imenovanih mobi prostitutkah, ki gredo v ta poklic prostovoljno. Kjer je edini motiv ... denar. Še enkrat bom rekel, ta film govori o pohlepu in iskanju sreče. In tu se vsak lahko prepozna.

Po očetu ste Makedonec, klicali so vas Pero Bosanac, vaša priljubljena dežela je Finska, hkrati pa v slovenskih filmih upodabljate »tipičnega Slovenca«. Hecen koktejl?

Tipičen Slovenec? Kaj naj bi to pomenilo? Rojen sem v Sloveniji, kjer nas je itak polovica iz mešanih zakonov. Sem pa tipični Slovenec, ja. Navijam za Slovenijo, zmeraj in povsod. Gledal sem vse smučarske skoke, vse slalome in veleslalome, Bojan Križaj pa to. Saj so mi celo rekli, da sem podoben Bojanu Križaju.

Bojanu Križaju?

Kaj me tako gledate? To je bila takrat velika čast. V vojski so mi rekli, da sem *pljunuti* Bojan Križaj. Takrat sem bil še šlank, s svetlimi lasmi. Plavi Makedonac.

Tudi vaše sošolke na akademiji so rekly, da ste bili v študentskih letih prototip zapeljivca, seksi ...

Srednje seksi, bi rekel. Ne pretiravajva.

Definirajva, kaj je tipičen Slovenec?

Kaj pa vem. Meni se zdi, da je tipičen Slovenec neka čudna shizofrenija. Ne, to ni pravi izraz. Neka mešanica podalpskosti in Balkana. To zmedeno prepletanje nekaj vrednot. Tako da ... tipičnega Slovenca po moje ni. Po mojem ta vrsta izumira.

Skupni imenovalac mojih likov je bolj povezan z različnimi socialnimi statusi, ne z definicijo tipičnega Slovenca. Ko smo s Kozoletom gostovali po festivalih, je z vsemi temi mojimi filmskimi liki med tujim občinstvom potekala ravno tako močna identifikacija kot v Sloveniji.

Na primer? V Benetkah, kjer je Kruh in mleko dobil leva prihodnosti?

Gotovo je bilo v Benetkah po projekciji *Kruha in mleka* najbolj burno. Z *Delom osvobaja* sem bil v Sarajevu, na Paliću ... pa v Valenciji, kjer smo pobrali vse nagrade. No, če se lahko pohvalim: tam me je tunizijska glavna igralka, prava lepotica, ki jo je naš film ganil do solz, po projekciji prosila, ali me lahko poljubi. Kako ji je bilo že ime? Film je bil *Rože pozabe*, vidite, njeno ime sem pa pozabil. Hočem reči, da šele v tujini vidiš, kako smo dobri.

Tako kot Rezervni deli in Delo osvobaja je bila tudi Slovenka dobro sprejeta na sarsajevskem filmskem festivalu.

Od vseh filmov, v katerih sem nastopal, ta resno kaže na to, da bo imel od vseh največjo kinodistribucijo. Mislim, da je ujel neko mejo med tem, da te zintrigira, da ima režiser avtorski pristop in da je hkrati še komunikativen z gledalcem. Element trilerja in drame. Ja, mislim, da je ta film našel neko spretno pot.

Po tujem tisku sodeč je Slovenka kritike prepričala: po projekciji v Torontu Variety zapišejo, da je Nina Ivanišin naredila izjemen debi in da »je ena najbolj hladnih in preračunljivih antiherojk, ki so s svojo milino obsijale filmsko platno«; na drugi strani pa prve slovenske kritike niso najbolj navdušujoče.

Se mi zdi, da grejo naši kritiki gledat film že s podzavestno podobo, kako bodo neko stvar obravnavali.

Damjan je čisti profi. Je delavec, predan, gre v stvar analitično, dela, preverja ... Narediti film zame ne pomeni samo napisati scenarija v smislu, »to sem jaz, to je moja poetika, moj izraz in me prav briga, kaj si mislite«. Pri filmu gre za veliko večjo odgovornost. Ne nazadnje za odgovornost do davkoplačevalskega denarja. To pa ni več

zajebancija. Saj Damjan je naredil tudi film za svojo dušo, za svoj denar. *Za vedno* je tak film. Posnel ga je v svojem stanovanju, s praktično dvema igralcema. Tak arti eksperiment, avtorsko ... Nihče mu ne more nič očitati. V *Slovenki* pa je poleg tega, da je želel narediti avtorski film, moral upoštevati še to, da bo to film, ki se bo gledal. To je profesionalno opravljeno delo. Ampak je že tako, da ... Hočem reči: Finci, recimo, sploh ne marajo Akija Kaurismäkija.

Ne marajo niti Arta Paasilinne ...

No, vidite, Slovenci pa ga imamo očitno zelo radi. *Zajčje leto*, *Očarljivi skupinski samomor*, *Tuleči mlinar* ... Tak poseben humor. Jaz ga obožujem.

Kaj imate s to Finsko, vašo »objubljeno deželo«? Kolikokrat ste bili tam?

Ničkrat. Sem pa igral estonsko dramo. Jaan Tätte *Avtocestni nadvoz ali Zgodba o zlati ribici*. In se mi zdi, da mora biti na Finskem podobna atmosfera. Krasna predstava. V bistvu sem Finsko začutil čisto intuitivno, prek Kaurismäkija. Prav on je bil glavna inspiracija za moje like.

V film ste vstopili v kratkem filmu Braneta Bitenca Lojze se je zbudil tako kot ponavadi. In kot da je ta Lojze, mali človek, ki doživi kufkovo preobrazbo, začrtal pot vašim kasnejšim filmskim likom ...

Ob tem, da je eden mojih najljubših romanov Kafkov *Grad*. Ja, hecno, ne? Kako se vse sestavi in ujame ... Ko si mlad, najbolj verjameš v neke stvari. In to te determinira. Je pa res, da sta me prav zaradi prvih dveh filmov, torej *Lojzeta* in *Striptiha* Filipa Dorina, opazila Cvitkovič in Kozole.

Kot da ste skozi vaše like izživel tudi svoje mladostne želje – strast do avtomobilizma v Rezervnih delih, kot bivši spidvejst Ludvik Zajc, v Slovenki ste imeli možnost, da še enkrat sestavite svoj garažni bend in stopite pred mikrofonski ...

Imel sem srečo, da je avtorje, s katerimi sem delal, zanimala tudi osebna zgodovina ljudi, ki bodo vstopali v njihove like. In jih je to inspiriralo pri scenariju. To srečo sem pač imel.

Vas kdaj zgrabi, da bi tako kot vaš lik v Slo-

venki spet obudili najstniška leta in v garaži sestavili vaš benda Dirty Rats ali Quando Quando?

Ja, Dirty Rats ... Fino je bilo. Kaj pa vem ... (*dolg premolk*) Ma ne, nimam več te želje. Menda sem postal čisti igralec. To mi zavzema vsa polja, ves moj čas. Evo, kupil sem si nov avto ... po tolikih letih.

Čeprav ste v intervjujih omenili, da vam je škoda denarja za dober avto, sploh za novega.

Saj sem kupil rabljenega. Ampak je pa dober. (*hudomušen nasmešek*) Tak poseben avto je. Peugeot 807. Enoprostorec. Sedem sedežev.

Na eni strani prezirate glamur, vse znake prestiža, zdaj pa s takšno ljubeznijo govorite o avtu?

Ma ja ... To je po moje neko blesavo pomanjkanje samozavesti. Bolj gre za to, da se jaz ne čutim vrednega glamurja. In potem je to obrambni mehanizem. Normalno, da imam okrog sebe rad lepe avtomobile, lepe stvari, lepe ženske. Ampak se dolgo nisem čutil tega vrednega. Očitno so bili na delu neki kompleksi.

Ni to bolj neka postsocialistična peza? Ne izpostavljam se, ne izstopajmo, bodimo sivi, enaki ...

Ni to ... Na lepih krajih sem se zmeraj počutil preveč grdega. Med lepimi, finimi ljudmi sem se počutil premalo samozavestnega. Raje se družim s proletarci, zdijo se mi bližji, pa ni mi nerodno med njimi ...

Zakaj vam spet ne verjamem?

Ker še sam sebi ne. *(pomežikne)* Zato sem si pa zdaj končno kupil ta avto. Ker sem si po tolikih letih rekel: Pero, zdaj si ga pa res zaslužiš. Čeprav mi je malo nerodno ob tem, ampak se počasi že privajam ... In tako imam svojih pet minut glamurja. Vsaj na cesti.

Nasmehne se, prestavi kozarec in spet zakliče proti svetlolasi, natakarici. Zumra, daj še eno pivce. Zumra!

Jaz še vedno mislim, da čeprav smo majhni, imamo veliko srce. *Jebešmumater*, da res. Smo sicer depresivni, ampak se nekako borimo. Pa tudi prave barabe nismo, smo malo zadržani ...

Kaj je pravzaprav naša največja kvaliteta?

Hm, težko je reči. Ker skoz nekaj jamramo, pa pozabimo na kvalitete. In to boli predvsem nas same. En čuden miks Avstrije in Balkana smo. Ki nas najbrž skoz mede. Ker ne vemo dobro, kaj smo. Vrednote niso jasno začrtane.

Vem pa nekaj: da smo pravi specialisti za delati sami sebi sranje. Recimo po projekciji *Slovenke* v Sarajevu smo imeli tiskovno konferenco, tam kup tujih novinarjev in potem se oglasi mlada nadobudna novinarka z *Radia Študent* in začne v angleščini pametovati o filmu, ki naj bi bil po njenem mnenju stereotipen ... Kot bi imeli natečaj mladih nadobudnih kritikov ali okroglo mizo na Radiu Študent, ne pa tiskovne konference na filmskem festivalu. Nisem mogel verjeti. Me je razjezilo, veste.

Čisto v redu, da spljuvaš film, ampak naredi to doma, ne pa na mednarodni tiskovni konferenci – nož v hrbet. Ne delaj tega v tu-

jini. Tega ne delajo sebi niti Hrvati, še manj Srbi, to se ne dela. To so le neka prvenstva. Tako kot ne bomo pljuvali športnikov v tujini, ampak lepo doma. Hvalabogu zdaj naših košarkarjev nismo toliko pljuvali kot ponavadi. So pa morali zato pustiti tam kar nekaj kosti in krvi ...

Ste fen košarke?

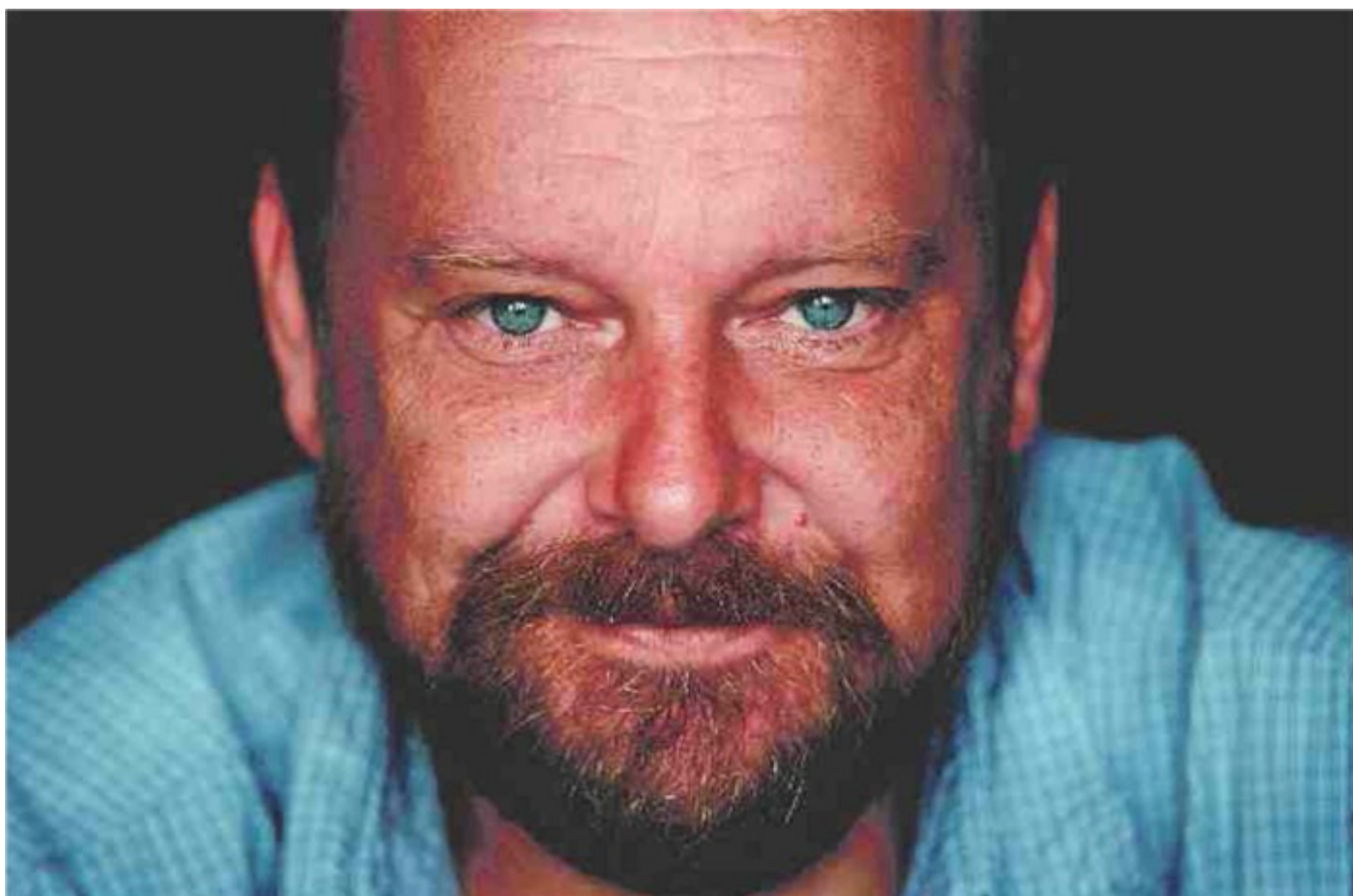
Rad imam šport. Najbolj tenis.

Zanimivo. Ne predstavljam si vas v beli opremi s trakom na glavi. Ni včasih veljal za japijevski šport?

V socializmu je bilo tako, da je bilo malo igrišč in so popoldne lahko igrali samo direktorji. Mi, ki smo bili dijaki, smo imeli igrišče na voljo samo dopoldne. In smo malo igrali na betonu, malo v Tivoliju, pa v Partizanu na Viču. Ne v elitnih terminih, ko je lepa popoldanska svetloba, večerni hlad ... In najbrž mi je ostalo to hrepenenje. En tak poseben užitek je, da zdaj lahko igram tudi v večernem hladu, če se mi ravno zazdi. *(nasmesek)*

Enkrat ste rekli, da si želite igrati v partizanskem filmu.

Saj bom. In to v Vojnovičevem Piran - Pirano. Tam bom igral komandanta. Bom imel petokrako, šinjel, vse.

Ste prebrali njegov bestseller Čefurji raus!?

Nisem še. Vsi zdaj to berejo, bom počakal, da se bo malo poleglo. Super tip je, ta Goran. Ljudina. Fant je dobil jackpot. Če kdo dobi jackpot, naj ga dobi. Svaka mu čast. (*Hudomušno zapoje Život – to je loto ...*)

Kdaj pa zapojete, tako zares? V bendu, ki ste ga imeli v prvem letniku AGRFT, ste prepevali tudi makedonske narodne.

Zapojem. Seveda rad zapojem. Zdaj v Revizorju tudi pojem. (*Nedavna premiera Gogoljevega Revizorja v režiji Mateje Koležnik v Prešernovem gledališču v Kranju*) Pojemo triglasno, šest kolegov nas je, ki čakamo revizorja, potem imamo pa še karaoke šov. Tudi tam pojem. In to tisto od Demisa Rossosa ... (*Zapoje Goodbye my love, Goodbye, auf Wiedersehen, die Zeit im Sommer, sonnenschein mit dir allein, war so schön ...*)

Ganljivo.

Ah, kičasto je. Zato je ganljivo.

Kič je lahko tudi orodje sistema, kot je razmišljal Kundera v Neznosni lahkosti bivanja ...

Ja, na kič so nas dobili. Zdaj bi res rabil robček ... Sem že cel teden prehlajen. (*se usekne*) Kje sva ostala? Pri petju, ne? Veste, kako pravijo brača Srbi: *Ko peva, zlo ne misli*. Saj tudi v Slovenki pojem, imam svoj bend Elektrošok. No, tam sem odpel tudi svoj avtorski komad, ki smo ga izvajali še kot Dirty Rats na viški gimnaziji, pa ga je [Igor] Leonardi predelal v reggae. Ste slišali? (*Zapoje: Moderna produkcija, nove mašine, nova produzeća, novi direktori, proizvode robu za našeg čoveka. Novi dizajn znači i sreću, trebamo iči tamo gde treba, u kupovinu za našu sreću ...*) In tako dalje.

Najbrž ste lahko tudi kaj drugega kot mali človek. Recimo: ljubimec, pustolovec?

Ne samo, da sem lahko, tudi bil sem že. Recimo sociopat v *Predmestju*, pa pri Šterku sem bil neki mali uradnik v Bruslju ... Torej ne ravno mali, ampak bolj srednje velik človek.

Ki si je v tem filmu prvič privoščil tudi zunajzakonska razmerja?

Točno, saj res! Res da samo z bruseljskimi prostitutkami, ampak še vedno lahko rečeva, da sem bil malo tudi ljubimec. (*pomežikne*)

Če se sprehodiva po holivudski produkciji zadnjih desetih let, v katerih likih se najbolj najdete?

Če vzameva mojo generacijo igralcev, ki so pač žal vsi videti mlajši od mene ... Hm ... (*razmišlja*) Če dobro premislim, bi bil najraje Brad Pitt.

?

Resno. Mi ne manjka veliko. Zmanjšal bom cigarete, peugeota že imam, shujšal bom ... in bom šel malo v to smer. Če ste me že spraševali o vlogah ljubimcev. Brad Pitt se mi zdi super rešitev.

Brez brade bi morda še šlo?

Brada bo kar ostala nekaj časa. Jo moram imeti za vlogo. Snemam tevekomedijo z Jurjaševićem *Marko skače*. Dva dneva sem že posnel, imam še štiri dni, in brada ne sme stran.

V predstavi Matjaža Latina Shopping & Fucking ste imeli priložnost odigrati lik, ki je precej odstopal od vaših filmskih likov.

Zajebana predstava. Med drugim sem si ga moral drkati pa kolegu lizati rit. Mater, ne vem, če mi je bilo kdaj tako težko.

Ste se pred tem pogajali z režiserjem?

Nič se nisem pogajal. Če začneš predstavo, greš vanjo do daske. Brez rezerve. Tak pač sem. Saj je bilo vse upravičeno. Ni bilo druge rešitve.

Je pa res, da sem si po vsaki predstavi rekel, uh, to je pa zadnjič, res zadnjič. Saj je bilo tako narejeno, da vmes niti ne razmišljaš.

Kot nekakšen trans. To je ta *Blut und Sperm Dramatik*. Ali si noter do konca ali pa pač nekaj izvajaš. In to ni isto. Mi smo šli v to zares. Čisti naturalizem, bruhanje, znoj, sperma ... Scena je dobesedno smrdela. Odlična predstava, ampak je bilo ljudi strah gledat.

V nekem intervjuju ste rekli, da ste lik zdravljenega alkoholika Ivana v Cvitkovičevem Kruhu in mleku »potegnili iz sebe« in da ste Ludvika Zajca v Rezervnih delih »skonstruirali« ...

In to zadnje je gotovo težje. Če najdeš lik v sebi, je to tako, kot bi bil sam ta instrument, že uglašen. Če ga res poiščeš v sebi, ti lik sam zapoje. Če pa ga skonstruiráš, sestaviš, potem ga moraš sam uglasiti na to, kar pač lik zahteva. Zato je težje. Vedno pa ga moraš vleči iz sebe, če hočeš, da je dobro.

Meni osebno je bil najtežji igralski izziv prav Fredi iz *Predmestja*. Ker sem dejansko hodil okrog in ga iskal, sestavljal, če me razumete? Potem je res čisti užitek, ko tvoj instrument, torej tvoja psiha, tvoje telo in tvoj videz, zafunkcionira v neki drugi duši. Za to pa potrebuješ čas. In Vinko mi ga je dal.

Slišala sem anekdoto, da ste po Kruhu in mleku, prva vaša velika vloga, nekaj časa kar živeli tako kot glavni lik Ivan?

Sem ja. Zato, ker je ta lik v bistvu ... moj oče. Naredil sem portret svojega očeta. In kaj začneš ob tem razmišljati? Saj sem isti kot moj oče. (*pomolči*) Takrat mi je bilo jasno, da se težko znebiš prekletstva svojih staršev. Zato sem tako padel noter.

Mar ni tako podrobno ukvarjanje s sabo, s svojo psiho tudi priložnost, da neke stvari ozavestiš in jih zato lažje presežeš?

Nisem prepričan. Jaz sem dobil še večji strah pred tem. Tako kot takrat, ko sem imel z avtom prvo totalno, si kakšna štiri leta nisem upal prehiteti niti traktorja. Strah se mi je povečal. Zadnje čase sem se zalotil, da razmišljam, kako bi vstopil v projekt, da bi ven prišel čim manj ranjen.

In od vseh filmskih vlog vas je najbolj ranil Ivan iz Kruha in mleka?

A v tem smislu? Ne morem reči, da me je ravno ranil. Najdlje sem ga nosil v sebi. In v

bistvu je bil to zelo čuden ... pravzaprav dober občutek. Ukvarjanje z Ivanom je bilo potovanje duhov. Vstopil sem v svojega fotra. In je bilo nenadoma tako čudno prijetno. Je pa nevarno, ker se malo zaziblješ v eno misel: saj se tudi tako da živeti ...

Pravijo, da dober igralec v sebi poišče cel register likov, od morilca do pedofila.

Kaj pa vem. Mislím, da imam to sposobnost, da jih hitro najdem. Sem absolutno tolerant, nisem nacionalist, nisem šovinist ... Ampak vem pa, da v sebi nosim tudi vse kontraelemente. Hitro lahko začutim, kako bi bilo biti nacionalist, kriminallec. Kako bi bilo biti pedofil, če hočete. Vse te pizdarije imam nekje v sebi. Tako kot jih ima po mojem vsak med nami.

Katera je bila tista »senca« v vas, ki ste jo najtežje sprejeli?

Psa sem ubil. Pri Möderndorferju. Pa tistega tipa smo masakrirali in uživali ob tem.

Ste si s to vlogo bolj razjasnili, kdaj in kako se sproži nasilje? Kaj se zgodi v človeku v ekstremni situaciji, kakršna je vojna, da ga spremeni v zver, kar smo lahko opazovali »čisto blizu nas«?

Sem ja. Zajebano. Nikoli ne bi mogel narediti teh stvari, sem pa v sebi začutil vse te vzgibe. Igralski poklic je pač tak, da si prisiljen odkrivati temne stvari v sebi. Težko si je to racionalizirati. Jaz ne bi mogel ubiti živega bitja. Edino kakšno oso. Ja, oso bi lahko, ko smo imeli ravno tako sezono os. Ampak sem samo eno. In to z brisačo, po tenisu. Sem si rekel, pa, ajde, dosta. Flop. Pa je ni bilo več. Samo sem prej spil pívce, za pogum.

Najraje imam tisti lik, ki je najdlje od mene, ste rekli. Fredija iz Predmestja, torej?

Izziv je, da samega sebe presenetiš. Izziv, da narediš nekaj, za kar misliš, da tega res nisi sposoben. To je izziv pri vseh stvareh. Sem sposoben zdajle v dveh urah narediti generalko stanovanja? Težko se je pripraviti do tega. Ampak če ti uspe, je to razlog za srečo, ne?

V Sarajevu smo vas pred tremi leti videli tudi v makedonsko-belgijsko-slovenski produkciji: Jas sum od Titov Veles režiserke Teone Mitevske.

Uh, ta družina Mitevska, dve lepotici, Teona in Labina, in brat, to so nora familija. Do konca in naprej. Lahko rečem, da so »hujši Slovenci« kot mi. Bolj so delovni, bolj so zagrizeni. Snemali smo po dvanajst ur na dan na štiridesetih stopinjah brez odmora.

Je drugače, ko vas režira ženska?

Bilo je obdobje, ko sem delal z ženskimi režiserkami. Ivana Djilas, Katja Pegan, Mateja Koležnik, Andreja Kovač ... Pri ženskah imam občutek, da so bolj pripravljene, bolj prizadevne. Da so pripravljene dati ves svoj čas v to, kar delajo. Tak občutek sem imel tudi pri Teoni. Pa tudi pri svoji partnerici Ani Matijević opažam, kako se zažene, ko dela kostumografijo. Nič drugega ne obstaja.

In v filmu Jaz sem iz Titovega Velesa ste suvereno odigrali Makedonca. Brez naglasa.

Ampak vam rečem, ne znam makedonsko, imam pa očitno posluh in sem vse tako lepo zblefiral, da celo Makedonci niso prepoznali, da nisem Makedonec. Na to sem prav ponosen.

Na kaj še ste ponosni? Na nagrado srce Sarajeva? »Plavajoč na krilih svoje domišljije nam je z raznovrstnostjo izbranih igralskih

sredstev podaril lik, ki z neznosno lahkostjo bivanja nosi celoten film,« je v utemeljitvi vaše vloge v Delu osvobaja zapisala žirija 11. sarajevskega filmskega festivala.

Ja, to je napisal Miki Manojlović, ki je bil tisto leto na festivalu predsednik žirije. Bi lagal, če bi rekel, da mi ni nič pomenilo. Spomnim se, kako me je po projekciji filma ustavil in mi dal roko: *Opasno dobro, Musevski. Opasno dobro.* Se mi je zdelo prav malo čudno, da mi kaj takega reče predsednik žirije ... Potem sem moral domov, ker sem imel predstavo – in me kličejo, bil sem ravno na ljubljanski tržnici –, da sem dobil srce Sarajeva. Kasneje mi je Zafranović omenil, da sta se z Manojlovićem srečala v Beogradu in da mu je ta rekel: »Ovaj Musevski, ako on krene kod nas karieru, svi ćemo mi da mu gledamo u leđa.« (smeh) Fino, ne?

(Pomežikne in se ozre po terasi bara. Zumra ... še eno pivo! Za premor in na moje prigovarjanje odpoje Makedonsko devojče. Pa potem Zajdi, zajdi ... Pa še eno sevdalinke. Nekateri gostje za drugimi mizami se spogledujejo, nasmihajo. Drugi strmijo vanj, cigarete jim dogorevajo med prsti ... Nekaj ganljivega je v teh napevih, sploh ko jih sogovornik odpoje z nekim hrepenenjem, s pravo intonacijo, s priprtimi očmi.)

Jugonostalgija je sicer nepriljubljena beseda, še največji jugonostalgiki tega ne bi priznali javno. In vendar se mi zdi, da mi boste vi povedali nekaj novega ...

Saj je vse jasno. Takrat smo imeli vse oziroma se nam je zdelo, da smo imeli vse. Takrat se mojim staršem ni bilo treba ukvarjati s položnicami in dohodninami. Vse je bilo *all inclusive*. Firme so dajale stanovanja, živel sem v stanovanju Tehnoimpexa, za katero smo plačevali minimalno najemnino. Živeli smo kot hipiji. Večina družin je imela po dva avta, zaradi tistih parnih in neparnih tablic, za povprečno plačo si lahko delal najmanj v Evropi, imeli smo gastarbajterje, ki so tam garali kot črne živine in so se potem vračali z opli, medtem ko smo bili mi obsojeni na stoenke, fičote in morda golfe ... Nismo bili zmedeni s to izbiro. Izbiral si lahko med dvema vrstama piva, kave; si pa imel možnost, da si šel po kavo v Italijo, kjer si si spotoma kupil še žvečilke wrigleys pa ta prave leviske ... Vedel si, kateri kafiči so odprti, kje so nočni klubi, in lahko si se tudi upiral, če si se hotel, ker si se imel tudi proti čemu upirati. Imeli smo fenomenalne bende ... Azra, Bijelo dugme, Zabranjeno pušenje, vse to gibanje New primitives ... In mi smo se jasno imeli za nove primitivce. Smo imeli komad: *Sve što sam jeo, to sam i srao ...*

Seveda je ta generacija jugonostalgična, kakšna pa naj bo? Saj je bilo lepo obdobje. Velika dežela, dobri filmi, dobri bendi. In zdaj nismo navajeni na ta kapitalizem. Mnoge je zlomilo. Za prave sanjače je pa res hudo.

Morda je prav to skupni imenovalec vaših filmskih junakov. Da so v resnici sanjači, z izgubljenimi iluzijami. Ki jim ostane pivo v roki in loto listek ...

Saj. *(Nabrit pogled in spet malo odpoje.) Ja hoću život, bolji život, da ga zgrabim poput tigra ... Život nije dečija igra ... Život – to je loto ... (Nato si prižge cigareto in me pogleda.)* Če sem čisto iskren, sem v resnici eno scrkljano dete, ki je žrtev tega socialističnega udobnega obdobja. Scrkljano hipersenzibilno dete, ki ima srečo, da je našlo svoj poklic. ■